

Social Cohesion and Development

Vol 10, No 2 (2015)

Ζαχαρίας Μαθάς-Δεμαθάς: Η ζωή και το έργο του

Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος

doi: [10.12681/scad.9978](https://doi.org/10.12681/scad.9978)

Copyright © 2016, Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος, Λίντα Παπαγαλάνη, Θανάσης Καλαφάτης, Απόστολος Δεδουσόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Σακελλαρόπουλος Θ. (2016). Ζαχαρίας Μαθάς-Δεμαθάς: Η ζωή και το έργο του. *Social Cohesion and Development*, 10(2), 143–146. <https://doi.org/10.12681/scad.9978>

Ζαχαρίας Μαθός-Δεμαθός

Η ζωή και το έργο του

Έφυγε ξαφνικά από την ζωή, σε ηλικία 71 ετών, στις 4 Οκτωβρίου 2015 ο αγαπητός φίλος, πολύτιμος συνάδελφος, σπάνιος πανεπιστημιακός δάσκαλος και δημόσιος διανοούμενος Ζαχαρίας Δεμαθός. Ο Ζαχαρίας, ζεστός, φιλικός, αυθόρμητος με έντονη αίσθηση του χιούμορ και οξύτατη κρίση, ξεχώρισε για το πολύπλευρο, κριτικό και καθολικό πνεύμα του, την ουμανιστική του μόρφωση, τον οραματικό κοινωνικό του προβληματισμό. Διαπαιδαγόησε χιλιάδες φοιτητές στην κριτική σκέψη και συνέβαλε σημαντικά στην κοινωνική και οικονομική έρευνα συνδυάζοντας την πολιτική οικονομία και την οικονομική ιστορία. Δίδαξε Πολιτική Οικονομία, Μαρξιστική Θεωρία, Ιστορία, Κοινωνιολογία και Χωροταξία. Συμμετείχε ενεργά στον αντιδικτατορικό αγώνα στη Δυτική Ευρώπη και στο ελληνικό πανεπιστημιακό κίνημα την περίοδο 1975-1985.

Ο Ζαχαρίας γεννήθηκε το 1944 και αποφοίτησε από τη Γερμανική Σχολή το 1962. Το 1965 απέκτησε πτυχίο από την Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Πολυτεχνείου του Μονάχου, ενώ από το 1965 έως το 1970 σπούδασε στη Σχολή Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης από όπου απέκτησε και το Δίπλωμα του στην Οικονομία. Αμέσως μετά εργάστηκε ως Πανεπιστημιακός Βοηθός (διδασκαλία του μαθήματος «Οικονομική Θεωρία») στο Ινστιτούτο Alfred Weber του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης. Από το 1975 ως το 1977 εργάστηκε ως Πανεπιστημιακός Βοηθός στην Β' Έδρα Πολιτικής Οικονομίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Νομική Σχολή και από το 1977 ως το 1989 ήταν Επιστημονικός Βοηθός στον τομέα Πολιτικής Οικονομίας του Παντείου Πανεπιστημίου στην τότε Έδρα Θεωρητικής και Ιδιωτικής Οικονομίας και (από το 1982) στον Τομέα Πολιτικής Οικονομίας του Τμήματος Δημοσίας Διοικήσεως της ΠΑΣΠΕ. Το 1998 ανακηρύχθηκε Διδάκτωρ Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών με τίτλο εργασίας «Θεωρίες της γαιοπροσόδου στους κλασικούς και στον Κ. Μαρξ ή η χρησιμότητα της γαιοπροσόδου για την κατανόηση ορισμένων ζητημάτων της πολιτικής οικονομίας». Το 1999 εξελέγη Λέκτορας στον Τομέα Πολιτικής Οικονομίας του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου με γνωστικό αντικείμενο «Πολιτική Οικονομία με έμφαση στη διάσταση του χώρου». Το 2004 εξελέγη Επίκουρος Καθηγητής. Από το 1984 δίδαξε στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης και από το 2002 στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας. Συνταξιοδοτήθηκε το 2011.

Ειδικό γνωστικό αντικείμενο που επεξεργάστηκε ο Ζαχαρίας Δεμαθός ήταν η Πολιτική Οικονομία του εδάφους και γενικότερα ζητήματα οικονομικής θεωρίας και πολιτικής οικονομίας. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εκτός από την οικονομική θεωρία και την πολιτική οικονομία επεκτείνονταν στην οικονομική ιστορία καθώς και σε ζητήματα που συνδέονται με την πολεοδομία, την χωροταξία, την περιφερειακή ανάπτυξη και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Συμμετείχε σε πολλά ερευνητικά προγράμματα και μελέτες με αντικείμενο την οικονομική, την περιφερειακή ανάπτυξη, την πολεοδομία, την χωροταξία και την απασχόληση και δίδαξε σε επιμορφωτικά σεμινάρια και στο ΕΚΔΔ αντικείμενα που συνδέονταν με τους τομείς δραστηριότητάς του. Από το 1994-2003 υπήρξε ειδικός συνεργάτης του ΥΠΕΘΟ σε ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης και ευρωπαϊκής χωροταξίας.

Ενδεικτική Εργογραφία

ΒΙΒΛΙΑ:

- με Θ. Καλαφάτη, και Θ. Σακελλαρόπουλο, «Νόμισμα-Πίστη-Οικονομική Ανάπτυξη. (Η Ελληνική Οικονομία 1830-1930)», Θεμέλιο, Αθήνα. 1991.
- με Guy Burgel (επιμέλεια) «Η Ελλάδα μπροστά στην τρίτη χιλιετία χώρος, οικονομία, κοινωνία τα τελευταία 40 χρόνια - La Grèce face au troisième millénaire territoire, économie, société 40 ans de mutations, εκδ. Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 2001, επεξεργασμένα πρακτικά επιστημονικού διημέρου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 9 και 10 Μαρτίου 1999, Αθήνα 2001.
- Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικονομικής και περιφερειακής Ανάπτυξης, «Τόμος τιμητικός για τον καθηγητή Παύλο Λουκάκη (επιμέλεια), Gutenberg, Αθήνα 2011.

ΑΡΘΡΑ:

- «Η Παιδεία» πορίσματα συνεδρίου «Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι Έλληνες Μηχανικοί», στο Τεχνικά Χρονικά, 1-3, Αθήνα, 1980.
- με τους Μ. Σεραφετινίδη, Γρ. Σεραφετινίδη, Μ. Λαμπρινίδη, «The Development of Greek Shipping Capital and its Implications for the Political Economy of Greece», στο Cambridge Journal of Economics, 5/1981.
- με Γ. Τσουγιόπουλο «Η Σύγχρονη Ελληνική Πόλη. Η διαδικασία Ανάπτυξής της. Ένα Θεωρητικό Πλαίσιο Προσέγγισης», στο Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου: Η Σύγχρονη Ελληνική Πόλη, Αθήνα, 1985.
- με Σ. Τσιλένη, «Πληθυσμός και Απασχόληση στην Αθήνα την Περίοδο 1950-1981», στο Η Αθήνα όπως (δεν φαίνεται) 1940-1985, ΥΠΠΟ-ΣΑΔΑΣ, Αθήνα, 1985, σελ.46-62 (συνοδευτική έκδοση της Έκθεσης «Η Αθήνα στον 20ο αιώνα που πραγματοποιήθηκε από 23/12/1984-31/3/1985 στα πλαίσια των εκδηλώσεων Αθήνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1985.
- «Η Εξέλιξη Βασικών Δεικτών της Ελληνικής Οικονομίας 1935-1939», στο Διεθνές Ιστορικό Συνέδριο: Η Ελλάδα την Περίοδο 1936-1944, Αθήνα 1984, Αθήνα, 1989.
- «Κράτος, Τράπεζες και Χρήμα. Μια Διαδικασία Εκσυγχρονισμού», Εισήγηση στο Πρώτο Συνέδριο του Ιδρύματος Σ. Καράγιωργα, Οι Λειτουργίες του Κράτους σε Περίοδο Κρίσης, Αθήνα, Οκτώβριος, 1989, (δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 1990).
- με Θ. Καλαφάτη, «Το Ερμηνευτικό Πλαίσιο της Επισκόπησης της Ελληνικής Ιστορίας του Ν. Σβορώνου», στο ΠΑΝΤΕΙΟ Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Στέφανος Παπαγεωργίου (επιμ.) Αφιέρωμα στη Μνήμη του Ν. Σβορώνου, Αθήνα, 1992, σελ. 109-127 (πεπραγμένα συνεδρίου, Λευκάδα 23-26/3/1990).
- «Χρήσιμα πράγματα περίπλοκα διατυπωμένα ή η αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού της θεωρητικής προσέγγισης της αγροτικής οικονομίας», στο Επιθεώρηση Αγροτικών Μελετών, τεύχος 11 Μάιος 1993, σελ.25-31, συμμετοχή στη συζήτηση του Ειδικού Θέματος Οικογενειακή Γεωργία: Θεωρία και Αγροτική Πολιτική (σελ.5-39).
- «Σχήματα παραγωγής κατοικίας», στο Η Κοινωνική Έρευνα στην Ελλάδα σήμερα, σελ. 633-648, Πρακτικά Συνεδρίου που οργανώθηκε από τον Σύλλογο Εργαζομένων στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα, 11,12 και 13 Ιανουαρίου 1989.
- «Παραδοσιακοί οικισμοί, τουριστικές δραστηριότητες, οικονομικός και κοινωνικός μετασχηματισμός - Δυνατότητες και όρια διατήρησης», στο, «Επιπτώσεις του Τουρισμού στους

- Παραδοσιακούς και Ιστορικούς Οικισμούς της Μεσογείου και της Νότιας Ευρώπης», Πρακτικά Διεθνούς Συνάντησης, UNESCO, ΥΠΠΟ, ΕΟΤ, Θεσσαλονίκη, 22-24 Οκτωβρίου 1993.
- με Θ. Καλαφάτη «Μια ξενάγηση ανά τις νομισματικές κρίσεις στη σύγχρονη Ελλάδα» συζήτηση και με τους Π. Κλαυδιανό και Α.Π. Παπαγιαννίδη, στον Οικονομικό, 30/12/1993, σελ. 101-108.
  - με Λυδία Σαπουνάκη – Δρακάκη «Bavarian Immigrants: A privileged minority in 19th century Greece», στο Ethnic Minorities in the City, Atelier No 4, πρακτικά της Seconde Conférence International d'Histoire Urbaine, European Association of Urban Historians, Stasbourg, septembre 1994.
  - με Λυδία Σαπουνάκη - Δρακάκη «Το λάδι στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα: καταναλώσεις και τιμές», στο Ελιά και Λάδι, Δ' τριήμερο εργασίας, Καλαμάτα, 7-9 Μαΐου 1993, Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ-ΕΛΑΪΣ ΑΕ.
  - «Οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις», στο Η Ελλάδα τον 20ο αιώνα 1930-1940, Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες, 7/11/1999, Αθήνα.
  - «Η Μεγάλη Κρίση», στο Η Ελλάδα τον 20ο αιώνα 1930-1940, Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες, 7/11/1999, Αθήνα.
  - «Ανοικοδόμηση και Ανάπτυξη», στο Η Ελλάδα τον 20ο αιώνα 1950-1960, Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες, 28/11/1999, Αθήνα.
  - «Ελληνική οικονομία και Ευρωπαϊκή Κοινότητα», στο Η Ελλάδα τον 20ο αιώνα 1980-1990, Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες, 25-26/12/1999, Αθήνα.
  - με Οικονόμου Δημ., Γετίμη Παν., Πετράκο Γιώρ., Πυργιώτη Γιαν, «Ο Διεθνής Ρόλος της Αθήνας», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος, Απρίλιος 2001.
  - «Από το 1897 στην Κατοχή», στο Αποχαιρετώντας τη Δραχμή, Η Καθημερινή Επτά Ημέρες, 30/12/2002.
  - με Θ. Καλαφάτη «Από την Ανασυγκρότηση στη Μεταπολίτευση», στο Αποχαιρετώντας τη Δραχμή, Η Καθημερινή Επτά Ημέρες, 30/12/2002.
  - «Σχέση Κράτους – Τράπεζας μέσα από την αναγκαστική κυκλοφορία» στο Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λευκάδας – Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Τραπεζικής Διοίκησης Διεπιστημονικό Συνέδριο Η ζωή και το έργο του Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη, Υποδιοικητή και Διοικητή της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Λευκάδα, Οκτώβριος 2000.
  - "Capitalist Development and Land Ownership. The Impact of Small –Scale Land Ownership on Capitalist Development of the Modern Greek State. Considerations on the basis of E. J. Hobsbawms approach", στο History on Stage, Texts for Eric J. Hobsbawm, Ljila Antopolroulou ed. Aristotle University of Thessaloniki, Faculty of Law, Economics and political Sciences, School of Economics, Το Rodakio, Thessaloniki, 2004.
  - με Θ. Καλαφάτη, Γ. Μητροφάνη† «Γαιοκτησία και Παραγωγή. Εμπειρικά και ερμηνευτικά ζητήματα» σελ. 151-209, στο Θ. Καλαφάτης-Ευαγ. Πρόντζας (επιμ.) Οικονομική Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, σύμβουλος έκδοσης Σπ. Ασδραχάς, Τόμος πρώτος Συγκρότηση Εθνικής Οικονομίας, Πολιτ. Ίδρ. Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα, 2011.
  - με Θ. Καλαφάτη, Π. Πετράκη «Κύκλοι Οικονομικής Δραστηριότητας» σελ. 2109-320, στο Θ. Καλαφάτης-Ευαγ. Πρόντζας (επιμ.) Οικονομική Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, σύμβουλος έκδοσης Σπ. Ασδραχάς, Τόμος δεύτερος Οικονομικές Λειτουργίες και Επιδόσεις, Πολιτ. Ίδρ. Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα, 2011.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ – ΕΠΙΜΕΛΕΙΕΣ:

- Σαμίρ Αμίν «Η άνιση ανάπτυξη», μετάφραση-επιμέλεια σε συνεργασία με Χαρά Ντάλη, Ελένη Παπαρρόδου και Αλέξη Χατζηδάκη, εκδόσεις Θ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1976.
- Άντον Πάνεκουκ «Ο Λένιν σαν φιλόσοφος», μετάφραση-επιμέλεια σε συνεργασία με Γ. Σιούνα, Ύψιλον βιβλία, Αθήνα, 1981.
- Maurice Godelier «Η θεωρία της μετάβασης στον Μαρξ», μετάφραση - επιμέλεια σε συνεργασία με Λ. Δεμαθά και Π. Πολέμη, Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη, Gutenberg, Αθήνα, 1987.
- Υνον Garlan «Η δουλεία στην Αρχαία Ελλάδα», μετάφραση Αλέξης Χατζηδάκης, επιμέλεια Ζ. Δεμαθάς, Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη, Gutenberg, Αθήνα, 1988.
- «Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου», εκπονήθηκε από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Noordwijk, 9-10/6/1997, πρώτη εκδοχή, θεώρηση, διόρθωση του ελληνικού κειμένου.
- «Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου», εκπονήθηκε από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Potsdam, Μάιος 1999, τελική εκδοχή, θεώρηση διόρθωση του ελληνικού κειμένου
- Maurice Godelier «Το αίνιγμα του δώρου», μετάφραση Αλίκη Αγγελίδου, επιμέλεια Ζ. Δεμαθάς, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2003.

Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ο Ζαχαρίας Δεμαθάς σε στιγμές της Πανεπιστημιακής ζωής και της πολιτικής του δράσης στη Γερμανία

Τα λίγα λόγια που ακολουθούν για τη «γερμανική» περίοδο της νεανικής ζωής του Ζαχαρία είναι σπαράγματα από διηγήσεις και «κοινές» συναντήσεις φίλων και προσωπικές στιγμές σε καιρούς δύσκολους, ανεκτίμητα πολύτιμους καιρίους και παρόντες ακόμη, στη ροή του χρόνου.

Γνώρισα τον Ζαχαρία στο Παρίσι σε μια περίοδο σημαδιακή και για τον τόπο μας και για τον κάθε έναν μας ατομικά. Τα πρώτα χρόνια της Δικτατορίας, σε μέρες γεμάτες από «πληροφορίες», ελπίδες, ενθουσιώδη σχέδια, φόβους, σχόλια στα χειμαρρώδη και αντιφατικά νέα που έφθαναν. Τον γνώρισα σ' ένα σπίτι ελληνικό από εκείνα που άνοιγαν τις πόρτες τους για να στεγάσουν με νοσταλγία και φιλόξενα συναισθήματα, ενθουσιασμούς, κινήσεις, ανάγκες, εγχειρήματα συλλογικά ή μη και κάποτε παράτολμα και πολλές λύπες. Γύρω από ένα τραπέζι μεσημεριανό να αναλύει περίφροντις τα νέα από την Γερμανία και να καταθέτει τον χρόνο και τις βοήθειες που έφερνε.

Τότε ο *Αγώνας*, παρισιανό πολιτικό περιοδικό μεγάλης εμβέλειας, και τα προβλήματα σύνταξης, κυκλοφορίας και τεχνικής επεξεργασίας του, είχαν φέρει κοντά Έλληνες φοιτητές κυρίως από το Παρίσι και την Γερμανία και ιδιαίτερα σε θέματα τεχνικής βοήθειας είχαν κινητοποιήσει καλούς Γερμανούς φίλους. Ενδεικτικό του κλίματος συνεργασίας που υπήρξε είναι το πρώτο τεύχος, τυπωμένο ολοκληρωτικά στην Χαϊδελβέργη.

Τα χρόνια της Δικτατορίας έδωσαν μια νέα διάσταση σε ιδέες που θεωρούσαμε γνωστές και οικείες, όπως η ξενιτιά, η πατρίδα, η αλληλεγγύη, η φιλία, η διαφορετικότητα. Ρήσεις καθημερινές που στο ταξίδι τους ζητούσαν πια ένα καινούριο προορισμό.